

بهشت گمشده ایران در آذربایجان

یکی از زیباترین شهرستان های ایران که در شمال غرب و نزدیک مرز آذربایجان و ارمنستان قرار گرفته است، کلپیر نام دارد.

ایران شهرها و روستاهای فراوانی دارد که هر کدام زیبایی خاص خود را دارند. برخی از آنها به قدری زیبا هستند که احساس می کنید وارد اروپا شده اید؛ جاده های سرسبز، آب و هوای عالی، مناظر و چشم اندازهای فوق العاده و مردمان مهمان دوست .
یکی از زیباترین شهرستان های ایران که در شمال غرب و نزدیک مرز آذربایجان و ارمنستان قرار گرفته است، کلپیر نام دارد .
شهرستان کلپیر در استان آذربایجان شرقی واقع شده است و نزدیک به 90 هزار نفر جمعیت (با روستاهای اطراف) دارد و مرکز آن شهر کلپیر است و حدود 9 هزار نفر جمعیت دارد .
افرادی که از پایتخت قصد بازدید از این بهشت زیبا را دارند باید پس از کرج وارد اتوبان زنجان شوند و مسقیم به سمت تبریز (620 کیلومتر) بروند. از همان ابتدای ورودی تبریز تابلویی به سمت اهر و کلپیر وجود دارد که باید وارد جاده ای دو طرفه بشوید و حدود 210 کیلومتر را بپیمایید تا به شهر کلپیر برسید. ورودی شهر یک میدان کوچک و شیب دار است که سه جهت بیشتر ندارد: راهی که وارد شهر شده اید، خیابان سمت چپ که شما را به داخل شهر و بافت قدیمی آن می رساند و خیابان سمت راست که شما را به خانه های نوساز شهر می رساند .

سراسر منطقه کلپیر را جنگل های تنک و مراتع سرسبز پوشانده اند و آب و هوای معتدل کوهستانی دارد. بیشتر مواقع کوه های این شهرستان را مه پوشانده است .
جاذبه های داخل شهر کلپیر شامل بافت قدیمی مغازه ها و خانه ها و باغ ها و رودخانه ها است. تقریباً همه باغ ها شخصی هستند و فرد غریبه اجازه ورود به آنها را ندارد. اهالی کلپیر برای وقت گذرانی، تفریح، دور هم جمع شدن ها در روزهای خوش آب و هوای بهار و تابستان، باغ را انتخاب می کنند. به تازگی باب شده است بیشتر مالکان برای خود خانه هایی داخل باغ می سازند و شب های زیبای تابستان را در آنجا سپری می کنند. لذتی دارد شب خوابیدن در بهار خواب هایی که صدای جریان آب رودخانه در آنها به گوش می رسد .

البته داخل شهر معماری های قدیمی و آثار باستانی هم وجود دارد. به طور مثال، باید به مسجد جامع کلپیر اشاره کرد. این مسجد گنبدی بزرگ دارد و در گذشته مناره ای به ارتفاع ۴۵ متر و قطر ۱۷ متر داشته است. اما این مناره در اثر بمباران روس ها در سال 1320 خورشیدی آسیب دید و ده سال بعد به طور کامل فروریخت. این بنا 50 متر ارتفاع و 30 متر عرض دارد .
در فضای روبه روی مسجد جامع کلپیر، حمامی قدیمی وجود دارد که زیر زمین است. البته بازدید از آن ممکن نیست و به صورت یک پروژه ناتمام همان جا باقی مانده است. تنها چیزی که از آن می توان دید، گنبد های کوچکی هستند که از کف زمین بیرون زده اند. این گنبد ها در واقع نورگیرهای حمام هستند. این حمام تا سال 1352 خورشیدی استفاده می شده است .
از دیگر ساختمان های قدیمی باید به امامزاده کلپیر اشاره کرد که در سال 1290 خورشیدی بنا شده است .
آق بوش (برج سفید) و برج امید که اکنون فقط یک خرابه هستند به دوران زرتشت تعلق دارند .
دژ خانلار خان کلپیر در بالای شهر قرار دارد و بخش زیادی از آن تخریب شده است .
به تازگی، از داخل شهر کلپیر راهی به سمت جانانلو کشیده شده است که مردم و گردشگران از آن مسیر به سمت رود ارس و مرزهای آذربایجان و ارمنستان می روند. در این مسیر و در فاصله 5 کیلومتری، کاروانسرای به نام شاه عباسی وجود دارد که چندان بزرگ نیست، اما دیدنش هم خالی از لطف نیست .
در فاصله 50 کیلومتری شهر کلپیر مقبره شاه قاسم قرار دارد که گفته می شود برادر حضرت رضا(ع) است .
قلعه پیغام نیز از دیگر جاذبه های شهر کلپیر به حساب می آید. این قلعه در 10 کیلومتری جنوب کلپیر و بالای کوه قرار دارد. سه طرف این کوه پرتگاه است و رود بزرگ کلپیر از پای این کوه می گذرد.
مصالح و معماری این برج مشابه قلعه بابک و آوارسین است. مورخان زمان ساخت این قلعه را به دوران پیش از اسلام و اشکانیان نسبت می دهند و دلیل ساخت آن نیز نگرانی از شهر بوده است .
پل های خداآفرین، از جمله آثار قدیمی و مهم شهرستان کلپیر، پل های باستانی خداآفرین هستند. در نزدیکی شهر خارملو دو پل قدیمی قرار دارند که یکی خراب شده ولی دیگری تعمیر شده است و هنوز هم برای پیاده قابل استفاده است. طول پل سالم ۱۶۰ متر است و ۱۲۰ متر آن به ایران و ۴۰ متر دیگر به جمهوری آذربایجان تعلق دارد .
ارمنی های بسیاری در شهرستان کلپیر زندگی می کردند و از آنها آثار مختلفی برجای مانده است. از جمله می توان به قلعه وینه اشاره کرد. این قلعه در بالای کوهی در روستای وینه قرار دارد که اکنون فقط خرابه های آن برجای مانده است. این قلعه در واقع به یک ارمنی ثروتمند به نام طومانیانسان تعلق داشته است که در دوران قاجاریه در آن زندگی می کرده است. این قلعه دو طبقه و از سنگ های تراشیده ساخته شده است. تاریخ ساخت آن به سال 1907 میلادی برمی گردد. ساختمان این قلعه بسیار به کلیسای سنت استپانوس در جلفا شباهت دارد .
قصر آینالو هم به ارمنی ثروتمندی تعلق داشته است و در ته یکی از دره های روستای آینالو قرار دارد. بنای نیمه سالم و باقی مانده این عمارت که در جهت شمال جنوب و در سه طبقه ساخته شده است. دلیل نامگذاری این قصر به آینالو که در واقع آئینه‌لو است به دلیل سقف فلزی و درخشندگی بیش از حد بوده است .
قلعه آوارسین یکی از قلعه های تاریخی بخش خداآفرین شهرستان کلپیر و در شرق روستای آوارسین از توابع دهستان بسطاملو واقع شده است. این قلعه در دوران آبادانی 300 متر طول و 100 متر عرض داشته و اینک در قسمت های شمال و جنوب قلعه آثاری از بقایای معماری به چشم می خورد و نیز در قسمت شمال قلعه برج دیده بانی وجود دارد و ورودی قلعه نیز از این سمت است. دلیل آن وجود پلکان هایی است که قسمتی از آن باقی مانده است و این پلکان ها روی صخره های طبیعی کنده شده اند. در قسمت جنوبی قلعه دو آب انبار مجزا در کنار هم که یکی به صورت مسقف و دیگری روباز است وجود دارد .

جاذبه های اصلی کلپیر

مشهورترین و پربازدیدکننده ترین جاذبه های کلپیر شامل قلعه بابک، آینالو و مکیدی دره سی هستند .

قلعه بابک

حدود سه کیلومتر که به سمت جنوب غربی از شهر کلپیر خارج می شوید به دره ای فوق العاده زیبا می رسید. دره ای سرسبز پوشیده از درختان بی شمار و کوتاه که فاصله بین آنها به هیچ وجه دیده نمی شود. در میان این جنگل بی نهایت زیبا صدای انواع پرندگان به گوش می رسد که حس فوق العاده عالی به گردشگر می دهد. در این جنگل انواع بک و پرندگان شکاری مانند شاهین زندگی می کنند .
به تازگی در این منطقه عملیات اجرایی ساخت تله کابین و مجتمع تفریحی آغاز شده است. این مجموعه بسیار گسترده از بخش های متنوعی مانند مجموعه های تله کابین گردشگری، رستوران های سنتی و مدرن، اقامتی، مجموعه تفریحی و شهر بازی، مجموعه ورزشی، دهکده تندرستی، شهرک سینمایی و رصدخانه، باغ گل، باغ وحش، باغ پرندگان، پارک طبیعت، خدمات عمومی و تجاری و فضاهای عمومی تشکیل شده است که در فازهای مجزا و زمان بندی های تعیین شده، اجرا خواهند شد .

کوهی که این دره در پای آن قرار دارد، قلعه ای در خود دارد که به قلعه بابک مشهور است. قدیم تر مردم برای رسیدن به قلعه که در نوک کوه واقع شده است، از مسیر بکر و جنگلی دره رهسپار می شدند و با هر سختی و مشکلاتی که بود پس از حدود 2 تا 3 ساعت به قلعه می رسیدند. کمی استراحت و بازدید می کردند و دوباره از میان درختان کوتاه جنگل به دره باز می گشتند. اما چندین سالی هست که راه آسان تری برای صعود پیدا شده است. از پشت هتل بابک، مسیری سنگلاخی وجود دارد که گردشگران می توانند با ماشین به محل زندگی عشایر برسند. بهتر است با ماشین شخصی از این مسیر عبور نکنید زیرا جلوندی ماشین پایین می آید. پاترول و لندروورهای در پارکینگ هتل وجود دارند که با دریافت هزینه ای مسافران را به بالا می رسانند و هنگام برگشت دنبال آنها می آیند .

پس از این مسیر نیز حدود یک ساعت پیاده روی دارد تا به قلعه برسید. در مسیر پله هایی برای راحتی گردشگران ساخته شده است که گاهی بالا رفتن از آنها طاقت فرسا می شود. پس از عبور از سه کوه به کوه قلعه بابک می رسید و باید پله های زیاد قلعه را طی کنید تا به داخل آن برسید . پیش از رسیدن به دروازه قلعه باید از معبری عبور کرد. این معبر شبیه دالان است و فقط یک نفر می تواند از آن عبور کند. معبر در فاصله دویست متری دروازه قلعه و مقابل آن واقع است. در قلعه دو برج دیده بانی وجود دارد که یکی مخروطی و دیگری مدور و استوانه ای از سنگ های تراشیده با ملات ساروج ساخته شده اند. بنای دژ سه طبقه است. پس از آن تالار اصلی وجود دارد که اطراف آن را هفت اتاق فرا گرفته است. همه اتاق ها به تالار مرکزی راه دارند. قسمت شرقی دژ تاسیسات دیگری مرکب از اتاق ها و آب انبارها ساخته شده است. سقف آب انبارها با طاق جناغی و گهواره ای استوار شده اند. محوطه داخلی آن ها نیز به وسیله نوعی ساروج غیر قابل نفوذ گشته اند و به هنگام زمستان از برف و باران پر شده و در تابستان و هنگام مضایق و محاصره ها از آب آن ها استفاده می شد . از بالای قلعه منظره زیر پا بسیار زیبا است. بیشتر مواقع در این قسمت مه وجود دارد که زیبایی جنگل را دوچندان می کند. این قلعه به نام های قلعه بابک، دژ بابک، بڈ و قلعه جمهور نیز معروف است .

آینالو

آینالو از معدود مناطق کشور است که طبیعت زیبای آن دست نخورده باقی است. این منطقه حفاظت شده در بخش خدآفرین از توابع شهرستان کلپور واقع شده است. شاید جالب باشد بدانید، سازمان یونسکو در سال ۱۳۵۴ منطقه حفاظت شده ارسباران را به عنوان ذخیره گاه زیست کره در فهرست مناطق با ارزش طبیعی جهان ثبت کرده است . قدمت جنگل های بکر و دست نخورده ارسباران به پیش از عصر یخبندان می رسد و یکی از چند زیست بوم غنی کره زمین است. ارسباران قبلا گسترده تر بود اما اکنون به مرزهای شهرستان های کلپور، جلفا، ورزقان و اهر محدود می شود .

منطقه حفاظت شده ارسباران حدود ۸۰ هزار و ۴۲۷ هکتار وسعت دارد و از ارزش های خاص گیاهی و جانوری برخوردار است. آینالو نیز در قلب این منطقه قرار دارد. غزال و مارال های آینالو بسیار مشهور هستند که در منطقه ای حصار کشیده آزادانه زندگی می کنند . این منطقه به قدری سرسبز است که بیشتر مردم برای پیک نیک به آنجا می روند. بالای کوه، هوای خنک و مناظر عالی از جمله جاذبه های آینالو هستند .

پارک جنگلی مکیدی

اگر مسیر دره قلعه بابک را همین طور به سمت غرب ادامه دهید به پارک جنگلی مکیدی می رسید. مکیدی تا چند سال پیش جنگلی بکر و دست نخورده و مملو از درختان فندق و خرگوش بود. اما چندین سال است در آن آلاچیق و بوفه و پارکینگ ساخته شده است و آخر هفته ها پذیرای مسافران بیشمار است که از شهرهای اطراف و خود کلپور به سمت آن سرازیر می شوند. این جنگل پس از روستاهای شجاع آباد، هجران دوست، آغویه و علی آباد قرار دارد و جای دنج و آرامی برای آرامش و استراحت عاشقان طبیعت است .

پارک ملی ارسباران

ارسباران صرف نظر از جاذبه های شکارگاهی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به دلیل وجود گونه های گیاهی و جانوری کمیاب، چشم اندازهای بکر و وسیع و شکنندگی و آسیب پذیری بالای خود در سال های . شمسی ابتدا به عنوان منطقه ممنوعه و سپس منطقه حفاظت شده تحت حفاظت و نظارت اعلام شده و چندی پیش نیز به پارک ملی ارسباران ارتقا یافت ۱۳۵۲ و ۱۳۵۰ در پارک ملی ارسباران ۲۲ گونه پرنده، . گونه ماهی شناخته شده است ۲۲ گونه پستاندار و ۴۸ ، گونه خزنده، پنج گونه دوزیست ۳۸ منطقه ارسباران در سایه وجود زیستگاه های غنی یاد شده، زیستگاه پستانداران بزرگ نظیر کل و بز، گراز، خرس قهوه ای، گرگ و پلنگ می باشد .

از گونه های پرندگان بومی ارسباران می توان به «قره خروس قفقازی»، کبک، دراج و قرقاول و انواع پرندگان شکاری و تعداد بی شماری پرندگان آبی و خشکی اشاره کرد. از پستانداران شاخص این

منطقه کل و بز، پلنگ، گربه وحشی، خرس قهوه ای و سیاه گوش را می توان نام برد «مارال»، گونه منقرض شده منطقه ارسباران نیز با انتقال هفت راس از پارک ملی گلستان در فضایی به وسعت هفت هکتار در مرکز تحقیقاتی آینالو رها شده و در حال احیا است. در این میان جنگل های بلوط «مرز» به همراه گونه هایی چون «کیکم»، «سماق»، «زرشک»، «انار وحشی»، سیب و گلابی وحشی، معرف مناطق جنگلی متراکم با اقلیم مرطوب، حکایت از غنای جنگلی این منطقه می کنند. میوه جنگلی قره قات نیز در جنگل های ارسباران به وفور یافت می شود. به دلیل شرایط خاص و ویژه اقلیمی و جغرافیایی، منطقه ارسباران از پوشش غنی و متنوع گیاهی و قارچی برخوردار است. از میان دو هزار و ۴۰۰ گونه شناسایی شده در آذربایجان حدود هزار و ۴۰۰ گونه از مجموع آنها در جنگل های ارسباران زیست می کنند. طی سال های اخیر نیز دکتر محمدرضا آصف طی چند سال نمونه برداری مستمر و مداوم، قارچ های منطقه ارسباران را جمع آوری، شناسایی و بیش از ۲۵۰ گونه قارچ از منطقه گزارش کرده است .

منطقه حفاظت شده ارسباران با وسعت ۵۲۰۰۰ هکتار همچنین یکی از ۹ ذخیره گاه زیست کره در ایران است .